

Pedagogia Libertarioaren eredu pedagogikoa aztergai

Saenz de Ugarte Balza, Markel
markel.saenz.de.ugarte@gmail.com

Universidad del País Vasco
Euskal Herriko Unibertsitatea

hegoa
INSTITUTO DE ESTUDIOS SOBRE DESARROLLO Y COOPERACIÓN INTERNACIONAL
NAZIOARTERKO LANIKIDETZA ETA GARAPENARI BURUZKO IKASKETA INSTITUTUA

ARTIKULUA
DESKARGATU

Sarrera eta motibazioa

Sistema neoliberalari eta kapitalismo heteropatriarkarrari buelta emango dion hezkuntza eredu bat planteatzea momentu honetan **inoiz baino beharrezkoagoa da, beraz; are gehiago, inoiz baino posibleagoa**, hezkuntza eredu eztabaidan baitago.

Egungo hezkuntza eredu hegemonikoari kontrajarrita, badira euren proposamen pedagogiko askatzailea praktikara eramanez eredu pedagogikoak. Horien artean aipagarria da zirkulu anarkistetatik sortutako Pedagogia Libertarioa, gaur egun aplikatzen ari den proposamena, sistemari aurre egingo dioten subjektuak eraikitzen bideratutakoa. PLk pertsonok botere hegemonikoei ongi datorkiena erreproduzitu ordez pertsona kritiko eta askeak sortzea du helburu, edota gizarte osoa askatzea. PL ekimen pribatuetan martxan jarritako eredu izanik, etorkizunean balizko Euskal Eskola Nazionalean berorrek egin dezakeen ekarpena aztertzeke, eman diren korrante ezberdinen eta beraien printzipioen inguruko ikerketa da burutu dena.

Helburua

Pedagogia Libertarioaren eredu pedagogikoa aztertzea, maila teorikoan.

Pedagogia Libertarioaren **garapen historikoa** aztertzea eta hezkuntzaren **teoria anarkista eta esperientzia desberdinen analisia** burutzea.

Pedagogia Libertarioaren **ekinbide desberdinek dituzten faktore komunak** identifikatzea.

Metodologia

Helburuak erdiesteko lehendabizi oinarri teorikoari erreparatu zaio, eta beraz PLren aurrekariak eta sorrera aztertu dira, ideia eta autore desberdinak sailkatuz sintesi moduan. Ondoren, PLren esperientzia historikoa aztertu dira, eta beraien ezaugarriak sintetizatu. Azkenik, analisi teorikoa burutu da, PLren teoria eta esperientzia ezberdinen ondorio diren printzipio komunak bilatuz.

Izaera EZ ZUZENDARIA duten hezkuntza-teoria anarkistak

Teoria	Garaia	Idea Nagusiak	Autoreak
Teoria anarkista individualista	XIX. mendea	Norbanakoa plano absolutuan, -Gizartearen edozein eragin ez da legitimoa.	• Max Stirner • Godwin • H. D. Thoreau
Neutralismo pedagogikoa	XX. mende hasiera	Norbanakoa hezkuntza-ekintza ororen ardatz. -Hezkuntza neutrala izan behar da. Askatasuna tresna da.	• R. Mella • Ceja • Quintanilla
Tolstoiren hezkuntza-ikuspedia	XIX. amaiera - XX. hasiera	-Anarkismo kristau eta ez-biolentoa. -Pertsonak zoriontsu dira naturatik hurbil eta zibilizaziotik urrun.	Leon Tolstoi

Izaera SOZIOPOLITIKOA duten hezkuntza-teoria anarkistak

Teoria	Garaia	Idea Nagusiak	Autoreak
Bakuninen hezkuntza-teoria	XIX. mendea	Hezkuntzak gizarte orientazio sendo bat. -Gizartearen eraldaketarako hezi. -Emakume eta gizonen arteko diskriminaziorik ez.	• Mikhail Alexandrovich Bakunin • James Guillaume
Ferrer i Guardiaren hezkuntza pentsaera	XIX. mende amaiera - XX. mende hasiera	Askatasuna ezaugarri natural baizik ez eta soziala. Hezkuntza askatasunerako egin behar da.	• Francesc Ferrer i Guàrdia
Deseskolatzearen teoria	1960tik aurrera	Hezkuntzaren izaera politikoa azpimarratzen da. -Eskolaren "heriotza". -Instituzioei kritika egiten zaie. -Gaitasunen lonjak. -Paul Goodmanek proposamen misto bat bizipen-hezkuntza komunitate batekin.	• Ivan Illich • P. Goodman • E. Reimer • J. Caldwell Holt • S. Hansen, J. Jensen eta B. D. Anderson

Autoritatearen aurkako Pedagogia Libertarioko esperientzia historikoak

Eskola	Garaia: Kokapena	Sustatzail ea(k)	Ezaugarriak
Yásnaia Poliana	1859-1862, 1871-1910. Errusia	Leon Tolstoi	Doako klaseak baserriarren alaba-seeentzako. Ez dago ez ordutegi, ez programa, ez beharizan, ez disziplinarik. Zigorrik ez, saririk ez, azterketarik ez.
Prévost umezurtzetxea	1880-1894: Cempuis, Frantzia	Paul Robin	Hezkuntza integrala, lan intelektual-zientifiko eta fisikoan oinarritua. Internazionalismo baketsuaren eta emakumeen askapenaren aldekoa, hezkidetzak.
Eskola Modernoa	1901-1906: Bartzelona, Katalunya	Francesc Ferrer i Guàrdia	Bi klase: prestakuntzakoa eta goi mailakoa, adin desberdinak nahastuta. Behaketa eta esperimenezko material asko. Eskolaz kanpoko ekintzek garrantzi handia. Lan intelektuala eta manuala lotuta. Sexu eta klase hezkidetzak.
Alemaniko ikas-komunitateak	1918-1936: Hamburgo eta gehiago, Alemania	Wilhem Paulsen, Schmid	Umearengandik hasitako printzipio pedagogikoa, autogobernua. Umearengan bizikide diren pertsonen ikas-ardura sortzearen helburua. Eskola publikoan integratuta, 100 komunitate inguru 600 ikasleko mediarekin. Hezkidetzak.
CENU: Eskola Berri Unifikatuko Kontseilua	1936-1937: Katalunya	Juan Puig Elías (CNTkoa)	. Sindikatu, ateneo eta eskola errepublikarren sarea batzen zituen, eta hezkuntzaren erreforma osoa proposatu. Metodologia berriak (Freinet, Danton, Montessori).
La Ruche	1904-1917: Rambouillet, Frantzia	Sebastien Faure	Kooperatiba integrala, lana eta hezkuntza lotuta (Parisko CGTren laguntza pean). Sari, zigorrik eta azterketarik ez. Irakasleekin erlazio horizontala.
Paduako Uno hartzaindegi-komuna	1974-urte batzuk :Padua, Italia	Psikologia Fakultateko ikasle batzuk	Hautzaindegi antiautoritario autogestionatua. Umeak komunitatean bere izaera guztiarekin integratzeko helburua, erabilera erlaziorik gabe. Umeen galderetatik sortu zen komuna bat osatzearen ideia.
Eskola-eragozpen mugimendua	80. hamarkada - Gaur egun	IVan Illich, John Holt	Gurasoek seme-alaben hezkuntzaren ardura hartzea. Eskolak handiegia, burokratikoak, eta dena kontrolatzearen aldekoak direlako ideia. Euskal Herriaren hegoaldean ilegala den bitartean iparraldean posible da.
Paideia eskola askea	1978 - gaur egun: Merida, estatu espainola	Josefa Martín Luengo	Norbanakoaren askatasuna taldearen askatasunarekin batera. Autoritate eza eskolan, dena erabaki kolektiboen bidez. Sexu eta gizarte hezkidetzak, inolako diskriminaziorik gabe. Jolasa jakintzarako ate moduan, berai bidez lankidetzak, gizarteratzea eta poztasuna landuz. Gizartearen aldaketak bilatzen da.

*OHARRA: Esperientzia hauek baino gehiago egon dira eta daude. Gaur egun Ojo de Agua (Alacant), El Roure (Barcelona), O'Pelouro (Pontevedra), Els Donyets (València) eta beste hainbat

Pedagogia Libertarioaren printzipioak

Azterketaren ondoren, lau printzipio orokor eta komun:

Autoritarismoaren kontrako jarrera

Autoritateei eta menpekotasunei uko egiten zaie, autonomia eta askatasun (individual zein kolektiboko) ikaskuntza proposatuz. Era "negatiboko" autoritateari soilik egiten diete muzin, botere harremanei loturikoari. Bestelako autoritatea, "moralak", zein pertsona batzuen jakinduriari errekonozimenduan oinarritzen den, autoritate "positibo" bezala hartzen da. Honenbestez, onartzen da eskoletan irakasleek, ala Paideia eskolako terminologia gogora ekarri "laguntzaileek", eragin handiagoa izan dezaketela asanbladetan.

Hezkuntza integrala

Lan intelektualaren eta manualaren arteko mugak apurtzean datza. Héloïsa Castellanosen arabera (2001:1,3), "ekintzek, esperientziak eta arrazoiak" sustengatzen duten hezkuntza integrala jotzen da beharrezkotzat, zapalkuntzei aurre egin ahal izateko. Batzuk lan manuala eskolaren zaintza lanak guztion artean egitearekin lotzen dute, lan birproduktiboarekin. Azken hau puntu garrantzitsua da, gaztetatik neska eta mutilak berdintasunean edozein lan egitean, bi motatako lanak parekatuz, "genero rolekiko obsesioa jaisten baita" (Josefa Martín Luengo, 2016).

Autogestio pedagogikoa

Silvio Gallo baieztazen duenez (1997:8), ikuspegi anarkistatik "hezkuntza iraultzaile posible bakarra Estatuak definitutako testuingururik kanpo ematen dena da", are gehiago, hori bera egitea ekintza iraultzaile da. Eskola barruan ikaskuntza-taldeak berak era autonomoan, horizontalean eta asanblearioan, hierarkiarik gabe eta denon parte-hartzearekin dauka hezkuntzaren kontrola eta ardura. Honenbestez, taldeak definitzen ditu edukiak, metodoak, eritmoak, helburuak, bai eta jarraitu nahi diren ordutegiak edota programak ere, jarraitu nahi izanez gero.

Elkarren sostengua eta elkartasuna

Anarkismoek hezkuntzan balore desberdinak eskaintzen dituzte, elkarren sostengua eta elkartasuna goraituz, bai eta elkarrekiko errespetua ere, gizarte berri bat sortze bidean, zapalkuntzarik gabea. Lehiakortasun era desberdintasunei aurre eginez, Norbanakoek taldearekiko konpromisoak hartzen dituzte, aske izateko ardurak hartu behar direnaren ideien pean, "askatasun kolektiboa" eraikitzen. "askatasun arduratsua". Norbanakoek taldearekiko konpromisoak hartzen dituzte, aske izateko ardurak hartu behar direnaren ideien pean, "askatasun kolektiboa" eraikitzen.

Ondorioz...

Pedagogia Libertarioa bezalako teoria eta esperientzietatik balizko Euskal Eskola Nazionala elikatzea posible da, eta beharrezkoa da horrelakoengandik ikastea, eraldaketara bideratutako proposamenak diren heinean.

Ikerlan honetan egindako analisiaren ondoren, lau printzipio komun azaleratu dira PLn. Printzipioak egungo eskola publikoan era integralean aplikatzea zaila den arren, bide horretan urratsak eman daitezke. PLn kurrikulua norbanakoarena eta norbanako desberdinek osatutako taldearena den bitartean, kurrikulua politikoa ere da, eta beraz komunitateak eztabaidagai daukan zeregin da.

Erreferentziak

- Bakunin, M. A. (2004). *Estatismo y anarquía*. Buenos Aires: Anarres argitaletxea, Utopía Libertaria saila. ISBN: 987-20875-3-9 (Lehenengo argitalpena 1873).
- Castellanos, H. (2001). *L'education intégrale*. Revue Réfractations online aldizkaria, 7. zenbakia.
- Cuevas Noa, F. (2003). *Anarquismo y educación. La propuesta sociopolítica de la pedagogía libertaria*. Madrid: Fundación de Estudios Libertarios Anselmo Lorenzo, Cuadernos Libertarios 11.
- Gallo, S. (1997). *El paradigma anarquista de educación*. Semillas de Libertad web orrian argitaratutako dokumentua, Plataforma ácrata digital.
- Illich, I. (2006). *La sociedad desescolarizada*. Argentina: Tierra del Sur argitaletxea (Lehenengo argitalpena 1971).
- Martín Luengo, J. (2013). *Educación para la igualdad*. Merida: Paideia eskolako web orrian Paideia kolektiboak argitaratua.
- Tomassi, T. (1988). *Breviario del pensamiento educativo libertario*. 2. argitalpena. Cali, Kolonbia: Otra Vuelta de Tuerca (Lehenengo argitalpena 1978).